

El perquè de la **Vaga**

Des que començà la crisi, el setembre del 2007, s'han destruït 2,5 milions de llocs de treball. Una de cada cinc persones actives no té feina i la taxa de desocupació duplica la mitjana europea. En aquest context, el govern espanyol ha aprovat una reforma laboral que acontenta els mercats internacionals i la patronal.

Els sindicats, però, la consideren un atac a la classe treballadora i per això han convocat una vaga el propinent 29 de setembre.

EL TEMPS desgrana els arguments d'una mobilització que haurà de vèncer no pas poques adversitats.

El dia 9 de setembre, el parlament espanyol va aprovar la reforma laboral. Per al govern de Zapatero, la nova legislació contribuirà a activar el mercat laboral perquè facilitarà la contractació. Per als sindicats, en canvi, no ajuda a resoldre els problemes que ja hi ha, abarateix l'acomiadament i consolida la precarietat i la temporalitat. Per això, han convocat tots els treballadors a una vaga general el 29 de setembre. Serà la primera contra el govern Zapatero.

Tancat per reforma

Capçalera de la manifestació de funcionaris, el dia 8 de juny a Barcelona.

En coma profund i sense indicis de reanimació. Aquest és, ara per ara, el diagnòstic que figura en el comunicat mèdic del mercat laboral. Si el 2008 va ser l'any de les turbulències financeres, el 2009 i el 2010 ha estat, tal com van pronosticar els experts –en aquest cas, sí, l'encer-taren– quan la crisi s'ha traslladat, amb tota la virulència, a l'economia real. I l'ocupació és, de moment, la que s'endú la part pitjor. La falta de crèdit, la paralització de l'activitat immobiliària, el tancament de petites i mitjanes empreses, les retallades de plantilla en el cas de les grans companyies i la manca d'expectatives han causat una sagnia

en un mercat laboral que no fa sinó pagar els plats trencats d'un model productiu ineficient. A l'estat espanyol, la conseqüència ha estat la destrucció de 2,5 milions de llocs de feina des del setembre de 2007. La barrera del 20% en la taxa de desocupació, que el govern de Zapatero va albirar a la distància durant molt de temps, ha esdevingut una realitat que encara es perllongarà alguns mesos. Als Països Catalans, el País Valencià és el que registra un comportament pitjor, amb uns índexs de desocupació del 23,8% al final del segon trimestre de l'any. Per sota de la mitjana estatal hi ha les Balears i el Principat, amb un 19,9% i un 17,7%,

respectivament. En total, 1,3 milions de persones dels Països Catalans estan sense feina. El març del 2008, quan començà la crisi, la xifra era de 590.000 persones. Els desocupats, doncs, s'han ben bé duplicat en 30 mesos. I les estadístiques no apunten a millores substancials. Perquè, si bé durant el juliol hi hagué una treva, les xifres de l'agost ens han tornat a la realitat d'un mercat laboral anèmic. El ministre espanyol de Treball va haver de reconèixer la setmana passada que no s'esperen notícies positives fins d'ací a cinc mesos. Segons Celestino Corbacho, el mercat laboral iniciarà una "lenta" recuperació a partir del mes de febrer del 2011.

Canvi de núvia. En aquest context, i sota l'atenta mirada dels organismes financeres internacionals, el govern espanyol ha promogut una reforma laboral que ha esvalotat els sindicats majoritaris i que satisfà parcialment els empresaris, perquè atén part de les demandes que havien fet des del juliol del 2008, quan començà l'anomenat *diàleg social*. Ha estat un procés tortuós i, al remat, ha resultat ben improductiu. El govern de Zapatero pretenia aprovar una reforma laboral consensuada entre patronal i sindicats majoritaris i per això va emprendre una ronda de reunions de tres bandes. El torcebraç, entre patronal i sindicats,

Diàleg de sords

De bon començament, el govern de José Luis Rodríguez Zapatero va fer seure a la mateixa taula sindicats i patronals per arribar a una reforma consensuada. Després de dos anys de trobades i acusacions bescanviades, l'anomenat *diàleg social* va fracassar. Vet aquí la cronologia d'un diàleg de sords:

■ **Juliol del 2008.** Govern espanyol, sindicats i patronal signen la “Declaració per a l'impuls de l'economia, l'ocupació, la competitivitat i el progrés social”. El govern de Madrid es compromet a no aprovar una reforma laboral sense haver-la pactat.

■ **Juliol del 2009.** Després de diverses trobades, el ministre espanyol de Treball donava per liquidat el procés de negociació i acusava la patronal de fer plantejaments “inassumibles”. Les propostes de la CEOE, segons Corbacho, feien perillar el sistema de pensions i vulneraven els drets dels treballadors. Alhora Zapatero criticava obertament el líder de la patronal, Gerardo Díaz Ferran.

■ **Setembre del 2009.** El govern espanyol comença a canviar d'actitud. Corbacho demana que s'impulsi el contracte a temps parcial i defensa reformes “serioses i serenes”.

■ **Gener del 2010.** Comença un segon intent d'apropar posicions entre sindicats i patronal. L'executiu comença a posar terminis i avisa que si no hi ha acord presentarà la seua pròpia reforma.

■ **Febrer del 2010.** El govern espanyol, esperonat pels organismes internacionals i tenallat per les males perspectives financeres, presenta als sindicats i a la patronal una proposta de reforma laboral que assumeix una part dels postulats dels empresaris. La proposta se centra a generalitzar l'ús del contracte de foment de l'ocupació estable (la indemnització per acomiadament improcedent és de 33 dies per any treballat, i no els 45 del fix ordinari), impulsar l'ocupació juvenil, reorientar les bonificacions a la contractació i facilitar la reducció de jornada com a alternativa a l'acomiadament.

■ **Abril del 2010.** L'executiu presenta una segona proposta de reforma en què, a més de les mesures anteriors, s'incorpora que el fons de garantia salarial (Fogasa) cobresca el 40% de les indemnitzacions per acomiadament procedent.

■ **Maig del 2010.** Corbacho i els líders de la patronal i els sindicats es donen de termini fins el 9 de juny per a tancar un acord.

■ **Juny del 2010.** El diàleg social fracassa i el govern es troba abocat a aprovar la reforma en solitari. El 13 de juny, els sindicats anuncien que hi haurà la primera vaga general contra José Luis Rodríguez Zapatero.

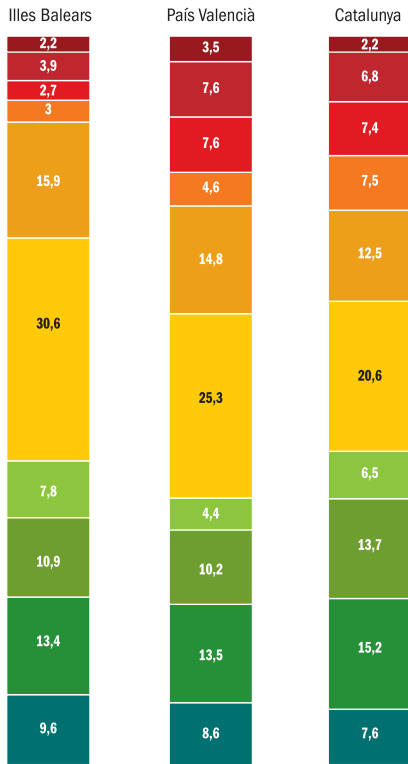
era garantit. Durant els 23 mesos que ha durat la negociació, el procés ha estat ple de passes en fals, desmentiments, acusacions bescanviades i una variació de posició del govern espanyol, que al final ha estat determinant per a desfermar la vaga general. Perquè, si bé l'executiu de Zapatero es

va mostrar de bon començament més sensible a les posicions dels sindicats, amb el pas del temps aquesta actitud ha fet un tomb de 180 graus que li ha valgut el càstig de les organitzacions dels treballadors.

De fet, fou el govern que, el mes de juliol del 2009, un any després

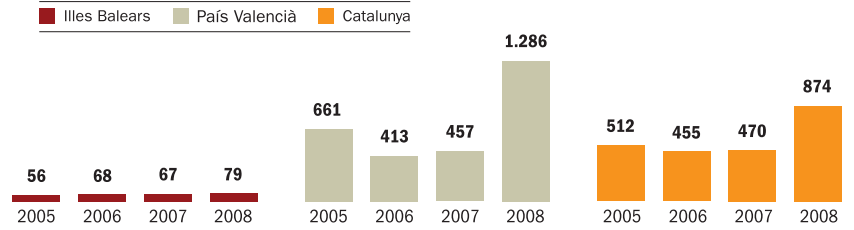
Radiografia del mercat laboral als Països Catalans

■ ESPECIALITZACIÓ PRODUCTIVA ABANS DE LA CRISI (2007)

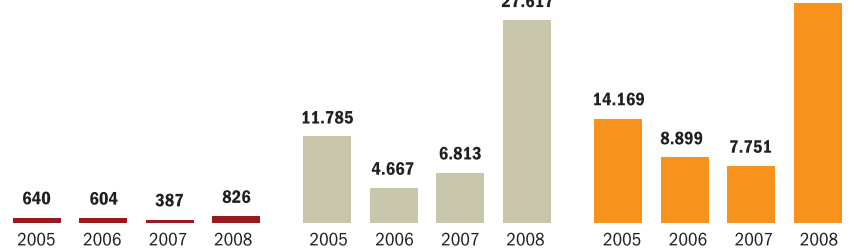

- 1 Agricultura, ramaderia, caça, silvicultura i pesca.
- 2 Indústria de l'alimentació, begudes i tabac; tèxtil i confecció; cuir i calcer; fusta i suro; paper, edició i arts gràfiques.
- 3 Indústries extractives; refinament de petroli, indústria química, transformació de cautxú, metal·lúrgia; energia i aigua.
- 4 Construcció de maquinària, material elèctric, material de transport i indústries manufactureres diverses.
- 5 Construcció.
- 6 Comerç i hosteleria.
- 7 Transport, emmagatzematge i comunicacions.
- 8 Intermediació financera, activitats immobiliàries i serveis empresarials.
- 9 Administració pública, educació, activitats sanitàries i veterinàries; serveis socials.
- 10 Altres serveis, activitats de les llars i organismes extraterritorials.

■ ERO AUTORITZATS...

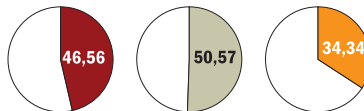

■ ... I TREBALLADORS AFECTATS

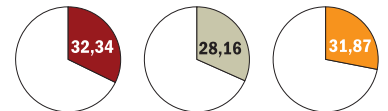
■ TAXA DE TEMPORALITAT DELS JOVES ASSALARIATS DE 16 A 29 ANYS

Dades del segon trimestre del 2010

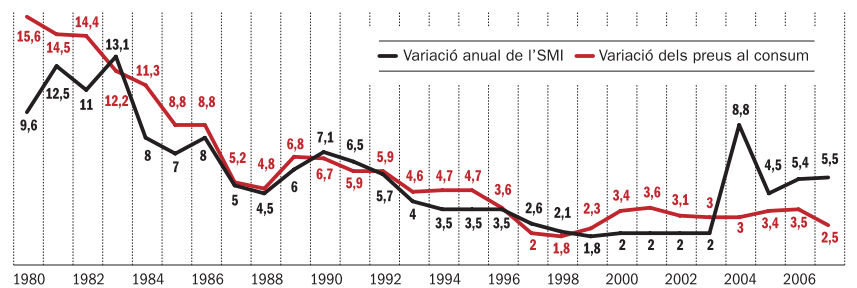

■ TAXA DE DESOCUPACIÓ DELS JOVES DE 16 A 29 ANYS

Dades del segon trimestre del 2010

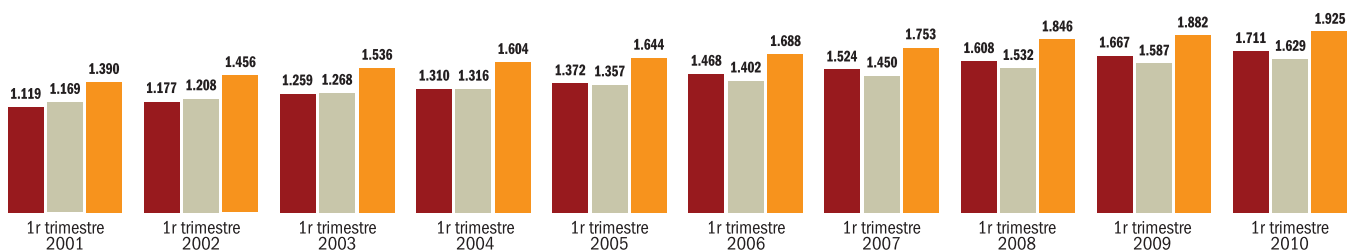

■ EVOLUCIÓ DEL SALARI MÍNIM INTERPROFESSIONAL I DELS PREUS AL CONSUM

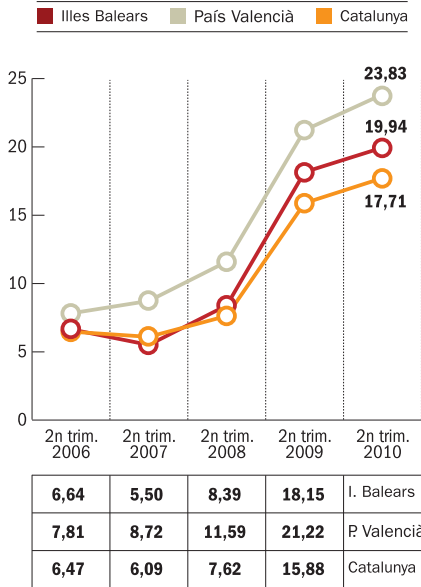

■ COST SALARIAL TOTAL PER TREBALLADOR

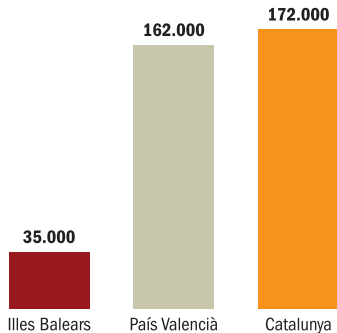
Dades en euros

TAXA DE DESOCUPACIÓ

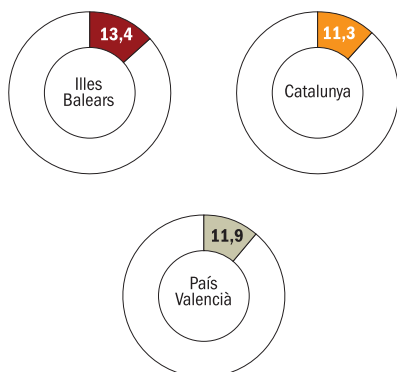

LLARS ON TOTS ELS MEMBRES ACTIUS ESTAN DESOCUPATS

OCUPACIÓ PÚBLICA

Pes del sector públic sobre el total de l'ocupació el 2008 (%)

d'haver començar el diàleg social, va acusar públicament la CEOE de dinamitar el procés de negociació per les seues postures maximalistes. Zapatero va dir en una compareixença a la Moncloa que les propostes de la patronal eren "inassumibles" i que si el govern no les tenia en compte era "per sentit de la responsabilitat" i perquè implicarien posar en un seriós perill la seguretat social i el sistema de pensions. "No acceptarem la pèrdua de drets dels treballadors", va arribar a dir el president del govern espanyol, tot assumint i escenificant l'aparent trencament irrevocable de les relacions amb la CEOE.

El distanciament, però, durà poc de temps i quan es van reprendre les negociacions, a principi d'enguany, l'actitud del govern espanyol havia canviat. L'executiu va passar de presentar-se com la salvaguarda dels drets dels treballadors a ser cada volta més receptiu a les demandes d'una patronal que, de fet, estava dividida per la desfeta empresarial del seu president, Gerardo Díaz Ferran. La metamorfosi del govern espanyol responia en bona mesura a les pressions procedents dels organismes internacionals. A cada nou estudi que publicaven, les mateixes organitzacions que van ser incapaces de preveure els problemes que han generat la desregulació del mercat financer i el capitalisme salvatge, emplaçaven el govern de Zapatero a reformar urgentment el mercat laboral. Ho van fer el Fons Monetari Internacional, el Banc Central Europeu i l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic. Demanaven de reformar tant sí com no el mercat laboral. Per acabar-ho d'adobar, els mercats financers començaren a castigar l'economia espanyola i, durant unes setmanes, va semblar que la bancarrota era inevitable. Els mercats —que, al cap i a la fi, avui marquen el destí de les economies dels estats— demanaven desregulació i flexibilitat i el govern espanyol inicià una ronda internacional de visites per convèncer els tòtems del capitalisme que al conjunt de reformes que preparava hi havia les del mercat laboral i les pensions, a més d'un ajustament de les finances públiques.

S'obrí a partir d'aquell moment un nou capítol en les negociacions. Incapaç com eren de posar-se d'acord, sindicats i patronal van veure com el govern presentava al mes de febrer un text en la línia de les tesis de la patronal. Els patrons callaren i a les seues dels sindicats començaren a sentir-se les primeres veus que parlaven de la inutilitat del *diàleg social* i clamaven per la vaga general. Encara passaren cinc mesos, prou per a certificar que la Moncloa s'havia alineat amb les tesis més desreguladores, perquè les cúpules dels sindicats es decidiren. A mitjan juny, només uns dies després d'haver donat per mort el diàleg social, UGT i Comissions Obreres convocaven la primera vaga general contra José Luis Rodríguez Zapatero i la sisena en la història de la democràcia. La data triada és el dimecres 29 de setembre, el mateix dia que a tot Europa la Confederació de Sindicats Europeus ha convocat una jornada de mobilitzacions. El lema, a l'estat espanyol, és "Així, no" i serà, a banda de tot, una bona ocasió per a mesurar el descontentament de la societat envers l'actual estandart de la Moncloa.

Diversitat d'opinions. El text de reforma aprovat el 9 de setembre passat al parlament espanyol presenta com a novetat principal la generalització d'un nou tipus de contracte, el contracte de foment d'ocupació, amb indemnitzacions de 33 dies, en lloc dels 45 d'ara. A més, estén els pressupòsits pels quals es pot justificar un acomiadament per causes econòmiques i estableix que el fons de garantia salarial es fa càrrec de 8 dies d'indemnització en el cas d'acomiadaments, tant si són procedents com improcedents. Segons el ministre Corbacho, la reforma és "equilibrada i profunda", "dóna més seguretat a empresaris i treballadors" i és "respectuosa amb els drets i les prestacions dels treballadors".

L'opinió dels sindicats majoritaris és tota un altra (vegeu l'argumentari, a la pàgina 26). Apunten que "la tendència que marca la reforma laboral és a reduir costos empresarials amb fons públics i rebaixar garanties en la defensa de la classe treballadora". I

Manifestació, el mes de juliol, de treballadors de Marsans, la companyia del president de la CEOE.

afegeixen que “no són mesures eficaces per a evitar la precarietat laboral o per a crear ocupació”. Per això, criden els treballadors a participar en la primera vaga en set anys. L'última va ser el juny de 2002 contra l'anomenat *cop de decret* de José María Aznar i va tenir una participació tan multitudinària

que va fer reformular els aspectes més controvertits del text.

En aquesta ocasió, als sindicats els serà un poc més complicat per mobilitzar la massa laboral que aleshores deixà d'anar a treballar. Amb unes xifres de desocupació que superen el 20% i l'espasa de Dàmocles penjant

sobre molts treballadors, és previsible que una part dels treballadors no s'arrisque a fer vaga per por de l'acomodament. A més, tampoc no és igual convocar una vaga contra un govern que es diu d'esquerres que contra un govern de dretes. Com apunta a EL TEMPS Antoni Tarabini, president de la Fundació Gadeso (Gabinet d'Estudis Sociològics i de Mercat), els sindicats afronten la vaga “en una situació molt adversa”.

Una classe inconscient. La precarització de l'ocupació, el context de desocupació massiva, les retallades de drets i els atacs sistemàtics als sindicats (amb una intensíssima campanya mediàtica de desacreditació aquestes darreres setmanes, procedents de mitjans de la dreta, però també de la premsa progressista) no ajuden en absolut a mobilitzar una massa laboral que ha viscut una profunda transformació aquest darrer mig segle. La consciència de classe, que en uns altres contextos havia incitat moltes transformacions i havia centrat el debat sòcio-polític, s'ha diluït a mesura

Moltes protestes, pocs canvis

Des del restabliment de la democràcia a l'estat espanyol, els sindicats han convocat sis vagues generals –inclosa la del 29 de setembre vinent–, cinc de les quals apuntant governs del PSOE i només una contra mesures del PP. Abans d'arribar a aquestes aturades generals, i en el context d'un creixement elevat de la conflictivitat laboral als centres més industrialitzats de l'estat –Catalunya, el País Basc i Madrid–, el 5 d'abril del 1978 els sindicats CCOO i UGT es van afegir a una convocatòria de la Confederació Europea de Sindicats per protestar contra la desocupació, que assolia nivells del 5% a Europa. La jornada de protesta va ser secundada per 28 països durant una hora.

■ 20 de juny del 1985

El govern socialista de Felipe González entoma la primera vaga general, convocada per CCOO i forces més minoritàries, contra de la llei de pensions, que, entre més canvis, allargava de deu anys a quinze el període mínim de cotització per a accedir a una pensió. L'objectiu de l'executiu del PSOE era moderar la despesa en pensions, perquè des del 1980 aquest col·lectiu havia passat de 4,4 milions de persones a 5,4 milions, i d'implicar una despesa del 5,77% del PIB al 7,52%. La vaga, secundada per uns quatre milions de treballadors, no va fer moure ni un mil·límetre el govern espa-

nyol. I aquest mateix agost del 2010, el ministre Celestino Corbacho va manifestar la intenció d'allargar fins a vint els anys mínims d'aportació a la Seguretat Social per poder accedir a una pensió. Volia tancar el cercle de les vagues, ara que el seu govern afronta una nova aturada?

■ 14 de desembre del 1988

Segona majoria absoluta del PSOE i una oposició política molt debilitada. Set milions de treballadors aturaven la jornada laboral per exigir al govern de Felipe González que retirés el pla d'ocupació juvenil i per mostrar el rebuig a la política econòmica de l'executiu, que prenia tics massa liberals en un context d'expansió de l'economia espanyola. La pressió social brutal i el desmarcatge de la UGT

dels seus fermes vincles amb el PSOE van obligar la Moncloa a desdir-se de les mesures i a implantar l'anomenat *tomb social*, negociat amb els sindicats. Els fruits de la vaga es van traduir en la consecució d'algunes reivindicacions sindicals, com ara que els augmentos salarials es negociarien amb els sindicats de la funció pública; en l'impuls per a equiparar la pensió mínima al sou mínim; en la millora de les prestacions per desocupació; i en la retirada del pla d'ocupació juvenil. Un any després, Felipe González aconseguia la seva tercera majoria absoluta a les urnes.

■ 28 de maig del 1992

En aquesta ocasió, el motiu de vaga fou el decret

que el capitalisme s'imbricava cada vegada en més esferes de la vida. Com apunta l'economista Albert Recio, el discurs hegemònic llançat aquestes últimes dècades ha anat en la línia de "difuminar les desigualtats socials i legitimar les formes d'opressió i explotació com a situacions naturals". És com si els temps de bonança hagueren esvaït el concepte de classe obrera. Abans de començar la crisi, eren una gernació els qui es qualificaven de classe mitjana. Però era una classe mitjana fictícia, que, tancada l'aixeta del crèdit fàcil, s'ha adonat que la situació era més il·lusòria que no real. El terme *obrer* s'ha devaluat fins al punt que, com apunta a les pàgines següents la sociòloga i professora de la Universitat de València, Maria Poveda, els treballadors, "en lloc de parlar d'obres, parlen d'operadors". "Hem viscut en un conte de fades –diu el sociòleg Antoni Tarabini–. A l'etapa de bonança molta gent vivia en un món fals. Ens van fer creure que el benestar i el creixement econòmic eren per a sempre. "Un treballador de la construcció podia cobrar 3.000 euros i

“Els canvis en el model empresarial volen eludir l'acció col·lectiva dels treballadors”

això li permetia d'accedir a un mercat de consum que li provocava una imatge il·lusòria de si mateix i de la seua posició social. Ara, tota la gent que comparteix aquest perfil viu una situació d'angoixa i de gran incomprensió. Aquestes persones és difícil que facen vaga, perquè viuen una situació de pànic i cerquen solucions individuals.”

Els canvis que han viscut els treballadors són encara més complexos i tenen a veure amb la transformació de l'economia i de les regulacions que, reforma rere reforma, han aprofundit la precarització del mercat laboral. Un primer element a tenir en compte és el tipus d'ocupació que hegemonitzava el mercat laboral fa mig segle i ara. Durant molt de temps, i responent a

l'esquema fordista, es va identificar la classe obrera amb les ocupacions manuals. Un obrer era qui treballava en una fàbrica tot encaixant peces o formant part d'un procés productiu més ampli. Com explica Albert Recio, a la dècada dels 70, els sectors de la indústria i la construcció agrupaven quasi la meitat de la població treballadora. Això, afegit als ocupats en l'activitat agrària, sumaven una extensa classe obrera. Avui, l'ocupació agrícola ha quasi desaparegut i l'industrial ha disminuït en benefici d'un sector de serveis cada volta més extens. L'any 1950, el 25% de la població ocupada es dedicava al sector terciari. Avui, és un 64%.

En aquest canvi al sector econòmic principal, cal afegir-hi els canvis en l'organització del treball. Des de la dècada dels 70 ha tingut lloc un procés de descentralització productiu consistent a desconcentrar les instal·lacions en unitats més menudes, externalitzar part dels processos de producció – bé en empreses subsidiàries, bé en uns altres països–, o subcontractar activitats a empreses de teixits productius pro-

que retallava les prestacions per desocupació i el projecte de llei de vaga, a més a més de reclamar la reindustrialització de l'estat espanyol. La conjuntura econòmica encara es trobava en un punt elevat, si bé pocs mesos després va començar un cicle de baixada. L'executiu de Felipe González no va fer-se enrere i va mantenir tots els canvis que havia aprovat, al·legant que l'Institut Nacional del Trabajo corria risc d'esfondrament si no s'aplicaven les mesures dictades pel govern espanyol.

■ 24 de gener del 1994

Moments de màxim nivell de desocupació: amb 3,7 milions de treballadors sense feina i una frenada de l'economia, i amb el rerefons de la fuga i detenció posterior, a Laos, de l'ex-director general

de la Guàrdia Civil Luís Roldán. Els sindicats surten al carrer perquè l'executiu aturi una altra reforma laboral, que volia implantar un abaratiment dels acomiadaments en canvi de crear llocs de treball més estables. Finalment, el govern del PSOE no se'n desdii, malgrat que es troba en una fase de declivi que anuncia la caiguda electoral posterior. Abans d'arribar a la vaga, com ha passat ara, s'havia dut a terme una negociació llarga i polèmica amb els sindicats, que va acabar amb un decret de reforma laboral sense consens al Congrés.

■ 20 de juny del 2002

Primera i única vaga contra el govern del PP. El conegut *cop de decret* o reforma de la protecció

per desocupació i la llei bàsica del treball van desfermar una gran mobilització sindical contra una apreciable retallada de les prestacions socials per a desocupats. El PP tenia majoria absoluta al Congrés i va aprovar la normativa amb els seus únics vots. Aznar va fer canvis al govern i durant la tramitació del decret com a projecte de llei se'n van retirar o matisar els aspectes més controvertits. Cinc anys després de la vaga general, el Constitucional anul·lava el decret: acceptava els recursos presentats pels governs autonòmics del PSOE i pels sindicats i entenia que "no hi havia una situació extraordinària i urgent necessitat" per a aplicar les retallades.

Gemma Aguilera

Raons dels sindicats

Aquests són els principals arguments adduïts pels sindicats per a animar a fer vaga.

■ **El reial decret abarateix i agilita l'acomiadament.**

—L'acomiadament per causes econòmiques es converteix en la forma d'acomiadament més senzilla i barata. Les causes objectives "sense justificació" es converteixen en la porta de l'acomiadament per a tots els treballadors, no sols per als nous contractes. Els controls judicials i administratius es minimitzen i el sol fet de presentar pèrdues conjunturals pot justificar un acomiadament. Encara més, no s'exigeix que l'acomiadament contribueixca a superar aqueixa situació econòmica.

Les mateixes causes que fins ara sols justificaven la modificació de les condicions de treball, ara són suficients per a acomiadar, per la qual cosa podríem parlar "d'acomiadament preventiu".

—**Es generalitza el contracte de foment d'ocupació, amb indemnització de 33 dies en lloc de 45.** El contracte indefinit amb indemnització de 45 dies es converteix en un contracte a extingir. Amb aquesta reforma s'incentiva l'acomiadament dels qui tenen un contracte indefinit ordinari.

—**Finançament de 8 dies d'indemnització per part del Fogasa en els acomiadaments per causes objectives, siguin procedents o improcedents.** Aquest primer any es fan servir els ingressos públics per subvencionar l'acomiadament. D'aquesta manera, el cost per a la part empresarial és de 12 dies en cas de ser procedent, i de 25 dies o 37 en cas de ser improcedent (contracte de 33 dies o de 45).

Això reporta una reducció entre el 18% i el 45% del cost de l'acomiadament.

■ **El reial decret consolida la temporalitat.**

—No hi ha mesures dràstiques per a reduir la contractació temporal, perquè el contracte per obra i servei continua essent el colador de la temporalitat.

—No s'ataquen les causes de l'encadenament fraudulent dels contractes; continua sense regular-se la rotació de treballadors en un mateix lloc.

—L'augment de la indemnització és mínim i en *còmodes terminis*, perquè no serà efectiu fins el 2015.

■ **Es privatitza la intermediació de la col·locació i s'aguditza la precarietat amb les ETT.**

—Les agències privades de col·locació amb ànim de lucre podran mitjançar en el mercat laboral, la qual cosa farà augmentar els nivells d'exclusió social.

—S'alça el vet a les ETT perquè puguin operar en uns altres sectors, inclòs el públic.

■ **Es facilita la possibilitat d'actuacions empresarials contràries als convenis signats.**

—S'obri la desvinculació del conveni a qualsevol empresa amb "dificultats" econòmiques. Per tant, fins i tot sense pèrdues serà possible la desvinculació.

—Tant en jornada com en desvinculació salarial, es faciliten les possibilitats de decisió unilateral de l'empresari contràries al conveni col·lectiu d'àmbit sectorial o territorial.

pers. És això que els experts anomenen la *fàbrica difusa*, una fàbrica en què als sindicats els resulta molt més complicat de crear complicitats. Com apunta el professor de la Universitat Autònoma de Barcelona Albert Recio, és tendeix a "individualitzar i generar pressió sobre el comportament de cada treballador. Així s'aconsegueix augmentar el control de l'empresa sobre el treballador. Els canvis en els models empresarials han estat dissenyats per eludir l'acció col·lectiva dels treballadors".

Les altes taxes de temporalitat, emparades i promogudes per les successives reformes laborals, són la tercera de les raons que expliquen les dificul-

tats de mobilitzar la classe treballadora. La manca de seguretat a la feina fa por i la por sol provocar docilitat. Les estadístiques són clares per a veure la profunditat de la qüestió. A l'estat espanyol, l'any 1987, el 15% dels assalariats treballaven amb contractes temporals. Avui dia aquesta xifra vo-reja el 30%.

Per tot això, com apunta Albert Recio, "més que una classe social compacta, avui la població assalariada forma un continu heterogeni de persones, que, si bé tenen en comú moltes coses fonamentals (la dependència del treball assalariat, la impossibilitat de gestionar la incertesa, l'absència de poder real per a configurar les coses

d'una altra manera, una pressió creixent sobre la seua vida quotidiana), difereix en uns altres aspectes substancials, tant objectius (nivell d'ingressos, estabilitat en l'ocupació i la jornada laboral...) com subjectius (segons la situació de gènere, nacionalitat, nivell educatiu, entorn local...)". Per això, apunta, "l'apel·lació a la classe obrera té cada vegada menys capacitat de mobilització social".

La vaga del 29 de setembre serà, doncs, una bona ocasió per a veure si la crisi ha servit per a despertar la consciència obrera, endormiscada pels anys de bonança.

Violeta Tena